

KULTUR HAVNE

 SKIBSBEVARINGSFONDEN

*Forsiden: Helsingør havn
Denne side: Middelfart Gl. havn med Lillebæltværftet*

HAVNEN LEVE!

I Danmark ligger købstadshavne tæt langs kysterne og udgør stadig et vidnesbyrd om, hvordan fragtttransport mellem landsdelene i århundreder foregik ad havets blå landeveje. I dag har mange af disse gamle industrihavne efterhånden mistet deres betydning som knudepunkter. Omlægning til lastbiltrafik op gennem det 20. århundrede har betydet, at fragtskibenes anløb mange steder er svundet ind. Som en konsekvens heraf nedlægges havnerelateret virksomhed gradvist, og havnearealerne omdannes til boligområder og derved reduceres de dyrt og møjsommeligt anlagte havnebassiner til ordinære, delvist tomme spejl-bassiner for de nyopførte, havnenære boligblokke.

Desværre er det en kendt sag, at boliger og maritimt erhverv og skibsdrift ikke er en god kombination. Mange steder har klager fra boligejere langsomt, men sikkert presset skibe og maritime erhverv helt bort. Tilbage ligger øde kajer og havnebassiner hen, uanvendelige til skibstrafik og havnerelateret virksomhed, tømt for indhold og funktion. Sagt med andre ord; byen vokser ud til kajkanten og den levende, dynamiske og attraktive havn forsvinder. Og det truer i den grad landets maritime kulturarv. For hvor ellers skal skibe anløbe, vinteroplægges og vedligeholdes, hvis ikke i de havneområder, som er skabt til netop dette formål?

At byer og havne må og skal være under løbende forandring, giver sig selv. Ud over et fåtal af bevarede danske købstadspærler kan intet moderne bysamfund leve af minder om fortiden alene. Visionen for fremtidig by- og havneplanlægning bør derimod være at tænke fortiden med ind i fremtiden og derigennem skabe attraktive, levende og kulturelt bæredygtige by- og havneområder, hvor moderniteten lever side om side med kulturarven.

Heldigvis findes der fortsat danske havne, hvori bevaringsværdige bygninger og stadigt aktive erhvervsmiljøer vidner om fortidens maritime erhverv, og sammen med de historiske skibe i havnebassinerne, udgør smukke og stemningsmættede, rekreative maritime miljøer med stor dynamik, oplevelses- og fortælleværdi. Disse havnepladser bør der værnes om. Særligt når det kan dokumenteres, at havne, som rummer disse kulturhistoriske værdifulde elementer, er attraktive netop i kraft af de kulturhistoriske værdier. Realdania udarbejdede i samarbejde med Slots- og Kulturstyrelsen i 2015 en rapport, der pegede på kontante gevinster til kommunerne ved at bevare og beskytte den historiske bygningsmasse. Bevaringsværdige bygningsmiljøer medfører højere huspriser, og et øget fokus på kulturarven styrker påviseligt udviklingen af turisme, bosætningspolitik, handel og erhvervsliv, og ikke mindst byernes rekreative potentiale. Den sejlene kulturarv hører til i de historiske købstadshavne. Det er netop skibene, og aktiviteterne langs kajerne, der skaber den maritime helhed. Ikke at forglemme de attraktive miljøer, som borgere trives i og turisterne så gerne opsøger. Derfor bør den sejlene kulturarv sikres plads i havnene.

HVAD ER EN KULTURHAVN?

En Kulturhavn er kort fortalt en havn, hvor der skabes sammenhæng mellem attraktive, historiske by/havnemiljøer og den sejlene kulturarv. Dette sker gennem dialog med kommuner om, hvordan havnene, bedst beskyttes, benyttes og udvikles med rammer til gavn for såvel bevaringen af den sejlene kulturarv som for byens udvikling.

En Kulturhavn etableres i et partnerskab mellem Skibsbevaringsfonden og en by/havn/kommune, hvor man sammen udpeger havne, som rummer kulturhistorisk vigtige havnemiljøer med potentiale for bevaring og udvikling af rammerne for sejlene kulturarv.

For den sejlene kulturarv er det ikke nok, at et skib kan lægge til ved kajen. Der er også behov for at arbejde med og vedligeholde skibet året rundt. Til gengæld giver arbejdet med, på og omkring skibene også det liv og den maritime aktivitet, som gør havnene attraktive. En kulturhavn opfylder helt eller delvist en række konkrete kriterier, der muliggør både trivsel og aktiv tilstedeværelse for såvel de historiske skibe som for havnens maritime eller andre relaterede erhverv:

- Ideelt set findes der i og omkring havnen bevaringsværdige kulturmiljøer, såvel bygningskultur som industritekniske installationer
- Historiske skibe bydes velkommen i havnen og anerkendes som en fast del af byens kulturudbud
- Kommunen støtter fartøjsejere og maritime foreningers arbejde med gode og havnenære faciliteter, hvor vedligehold af skibene kan og må foregå. Havnebygninger allokeres så vidt muligt til lagre, værksteder og væresteder.
- Kommunen værner om de maritime erhvervs tilstedeværelse på havnen
- Der værnes således i særlig grad om havnens eventuelle beddinge og mastekraner, som er essentielle for skibes vedligehold og for værfternes eksistens
- Gæstende skibe er ligeledes velkomne og derfor er havnen en del af Træskibs Sammenslutningens landsdækkende frihavnsordning for historiske og bevaringsværdige skibe
- Havnen er hjemsted for et eller helst flere bevaringsværdige og/eller historiske fartøjer
- Kommunen markedsfører kulturhavnen som en del af byens image/profil/fast kulturudbud
- Kommunen sørger for fri havneplads/lempelige havneafgifter for de bevaringsværdige skibe
- Den maritime kulturarv medtænkes i fremtidig planlægning af eventuelle forandringer/udvidelser/ombygninger af eller på havnen

Nyhavn

Bæltbåden DANNEBROG på bedding ved Lillebæltværftet, Middelfart

BLIV KULTURHAVN

Et Kulturhavn-partnerskab forpligter. Ikke gennem et juridisk bindende aftaledokument, men gennem en gensidig hensigtserklæring mellem Skibsbevaringsfond og kommune. Ved at efterleve de indgåede aftaler og de kriterier, der ligger til grund for udpegningen, indtræder kommunen officielt i et kulturhavnspartnerskab med Skibsbevaringsfonden. Det indgåede partnerskab opretholdes så længe grundlaget for aftalen vedligeholdes. Havnen sikres status som Maritim Kulturhavn- en havn hvor der værnes om det aktive maritime miljø på havnen og om de spændende og smukke historiske skibe.

Skibsbevaringsfonden på sin side medvirker til at synliggøre de udpegede kulturhavne blandt skibsejerne, igennem vores kommunikationskanaler, hos vores samarbejdspartnere, via sociale medier og i medieomtale generelt. Fonden rådgiver kommune og havn om, hvordan denne bedst styrker forholdene for den sejlende kulturarv, og hvordan man kan bruge den sejlende kulturarv aktivt i planlægning og udvikling. Ofte er det små forandringer, der kan gøre en stor forskel for kulturens og for skibenes trivsel i havnene.

Et vellykket Kulturhavnspartnerskab vil medføre en række positive effekter for både by/havn som for borgere, skibe og turister, heriblandt:

- Levende, aktive kulturhistoriske miljøer på havnekanten
- Aktive foreninger og skibslaug, der rummer alle aldre
- Smukke og oplevelsesrige historiske skibe i havnen
- Grobund for traditionelle maritime håndværk
- Mulighed for maritime events og oplevelser
- Bidrag til at skabe opmærksomhed om uddannelser inden for det Blå Danmark
- Fast udflugtssted for skolevæsenet ekskursioner og evt. skolernes eksterne undervisningssessioner

Skonnerten KAROLINE SVANE i forgrunden med Frederikssøen i baggrunden, Svendborg havn.

Udpegningen til Kulturhavn sker i et samarbejde havn/kommune og Skibsbevaringsfonden imellem. Kunne det være noget for jeres havn og kommune at indgå i et kulturhavnspartnerskab, kan fonden kontaktes på:

 SKIBSBEVARINGSFONDEN

Sundvej 9, 2.

8700 Horsens

T: +45 2081 1646

T: +45 2080 9518

M: kontor@skibsbevaringsfonden.dk